

особистості, що в свою чергу сприятиме прогресу багатьох теоретичних і прикладних галузей науки.

Література

1. Бодров В. А. Психология профессиональной пригодности : учеб. пособ. для вузов / В. А. Бодров. – М. : ПЕР СЭ, 2001. – 511 с.
2. Зеер Э. Ф. Психология профессий : учеб. пособ. для студ. вузов / Э. Ф. Зеер. – 4-е изд., перераб., доп. – М. : Академический Проект : Фонд “Мир”, 2006. – 336 с.
3. Зеер Э. Ф. Психология профессионального развития : учеб. пособ. / Э. Ф. Зеер. – 3-е изд., стереотип. – М. : Академия, 2009. – 240 с.
4. Иванова Е. М. Психология профессиональной деятельности / Е. М. Иванова. – М. : ПЕР СЭ, 2006. – 382 с.
5. Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения: учеб. пособ. для студ. высш. пед. учеб. заведений / Е. А. Климов. – М. : Академия, 2004. – 304 с.
6. Пряжников Н. С. Психология труда и человеческого достоинства / Н. С. Пряжников, Е. Ю. Пряжникова. – М. : Академия, 2005. – 480 с.

ЯКІСТЬ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ВИЩИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ТА ЇЇ ОЦІНЮВАННЯ

Ткачук Г.С.

Полтава, Україна

Про якість надання освітніх послуг і фахової підготовки у вищих закладах освіти за останні десятиріччя подано немало конструктивних думок, але проблема забезпечення якості підготовки фахівців залишається. Структура і вид компетенцій, які вводяться в освітні стандарти для оцінки якості підготовки випускників вищих закладів освіти, мають бути чітко спрямовані на науково-технічний і соціальний прогрес як визначальний чинник розвитку суспільства та на підвищення ролі випускників у прискоренні та використанні в процесі їх професійної діяльності досягнень науково-технічного та соціального прогресу. Таке трактування якості підготовки фахівців відповідає компетентісному підходу до формування змісту освіти і завдань навчально-виховного процесу та механізму їх реалізації, що знайшло відображення в основних документах ЄКТС. Отже, пропонується принципово нова концепція якості підготовки фахівця на основі матриці рівня компетенцій випускників. У систему оцінки введені нові базові поняття – матриця якості навчально-виховного процесу та матриця рівня компетенцій випускників. Матриця рівня компетенцій випускників є добутком матриці якості навчально-виховного процесу на матрицю початкового рівня компетенцій абітурієнтів. Для практичного використання запропонованої методики оцінювання якості підготовки випускників вищих закладів освіти слід науково обґрунтувати перелік компетенцій випускників для кожного напрямку підготовки затвердженого переліку спеціальностей, розробити методику критеріального оцінювання якості навчально-виховного процесу за її базовими складовими та провести дослідження міри внеску знань, умінь, навичок, які студент здобув протягом навчання в середній школі в рівень одержаних компетенцій під час навчання у вищому закладі освіти. Це є найскладнішим завданням у вирішенні проблеми оцінювання якості підготовки випускників вищих закладів освіти.

КОМПЛЕКСНА СИСТЕМА НАВЧАННЯ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Триш Б.М.

Львів, Україна

Аналіз наукових літературних джерел та проведене нами дослідження засвідчує, що характерними особливостями викладання математики для студентів економічних спеціальностей повинно бути: логічне і комплексне викладання класичних математичних понять і методів, які мають практичне використання в економіці; реалізація тісного зв'язку математики з економікою (викладання класичних розділів математики повинно супроводжуватися ілюстрацією основних сучасних економічних понять, економічних моделей та процесів, розв'язуванням модельних задач ринкової економіки тощо); органічне поєднання математики з економічними дисциплінами, у процесі викладання яких використовуються математичні поняття і методи.

Одночасно з наданням студентам інструментарію з вищої математики, потрібно формувати активну, самостійну особистість майбутнього економіста, який зможе творчо використовувати набуті знання у професійній діяльності. Враховуючи це, під час вивчення вищої математики велика увага надається самостійній роботі студентів. Великий обсяг самостійної роботи створює багато

проблем для студентів першого курсу, значна частина яких має слабкі знання з елементарної математики, не вміє самостійно працювати з підручником, не вміє систематизувати своїх знань тощо.

На наш погляд, результативності у вивченні студентами вищої математики можна досягнути, використовуючи у процесі навчання ефективні освітні технології, які включають такі параметри: чітко сформульовану мету навчання; мотивацію студентів до вивчення вищої математики, як основи їхньої успішної майбутньої професійної діяльності; логічну послідовність вивчення матеріалу; представлення навчального матеріалу у вигляді системи пізнавальних та практичних завдань; взаємодію викладача та студентів під час лекційних і практичних занять; ефективний контроль самостійної роботи студентів.

Для проектування ефективної освітньої технології навчання вищої математики студентів економічних спеціальностей особливе значення має розроблення навчально-методичного комплексу дисципліни (НМК) “Вища математика”. Головними компонентами НМК з вищої математики є: програма навчальної дисципліни; робоча програма навчальної дисципліни; підручник чи навчальний посібник; практикум; індивідуальні домашні завдання.

Розроблений нами навчально-методичний комплекс з вищої математики для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів забезпечує реалізацію на практиці ідей та завдань професійної освіти. Цей комплекс також дає змогу викладачам організувати процес навчання на сучасному науково-методичному рівні, підвищити якість математичної підготовки студентів. Комплекс створює умови для ефективного засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з вищої математики та формування умінь застосовувати його до розв’язування практичних задач економіки.

У комплекс входить підручник “Вища математика для економістів” [1], “Практикум з вищої математики” який складається з 8 окремих модулів [2-9], система індивідуальних завдань з кожного модуля, теми рефератів із застосувань вищої математики до задач і моделей економіки. Усі видання мають гриф Міністерства освіти і науки України.

Цінність підручника “Вища математика для економістів” [1] для студентів економічних факультетів полягає в тому, що у ньому наведено головні означення і доведення теорем векторної алгебри, аналітичної геометрії, лінійної алгебри та математичного аналізу; описано розв’язування типових задач і наведено задачі для самостійного розв’язування; особливу увагу приділено задачам економічного змісту; розглянуто деякі моделі, для опису яких використовують методи вищої математики; у зв’язку зі зменшенням кількості лекційних годин на економічному факультеті підручник дає змогу ефективно використовувати лекційний час, стимулювати самостійну роботу студентів.

У практикумі з вищої математики, який складається з 8 окремих модулів [2-9], наведено головні означення і теореми з кожної теми, описано розв’язування типових задач, наведено задачі для самостійного розв’язування. Особливу увагу приділено задачам економічного змісту та моделям економічних явищ. Наявність задач з економічним змістом підвищує мотивацію студентів до вивчення курсу вищої математики. Розв’язування таких задач вчить студентів будувати найпростіші фахові моделі, показує застосування методів вищої математики до практики. Очевидно, що задачі з економічним змістом, які використовують конкретний математичний апарат, є труднішими, ніж відповідні математичні задачі. Тому потрібно спочатку навчити студентів розв’язувати математичні задачі, а потім розглядати задачі з економічним змістом. У підручнику та практикумі наведено основні поняття та застосування MAPLE до розв’язування задач.

Система індивідуальних завдань до кожного модуля дає змогу ефективно контролювати самостійну роботу студентів. Задачі для самостійної роботи та індивідуальні завдання є банком завдань для контрольних робіт та практичної частини іспиту. Це стимулює студентів до активного розв’язування таких задач.

Література

1. Тріщ Б.М. Вища математика для економістів : Підручник. / Б.М. Тріщ. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. – 2011. – 552 с.
2. Тріщ Б.М. Практикум з вищої математики. Модуль 1. Лінійна алгебра. : Навчальний посібник. / Б.М. Тріщ. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. – 2010. – 133 с.
3. Тріщ Б.М. Практикум з вищої математики. Модуль 2. Аналітична геометрія : Навчальний посібник. / Б.М. Тріщ. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. – 2010. – 126 с.
4. Тріщ Б.М. Практикум з вищої математики. Модуль 3. Вступ до математичного аналізу : Навчальний посібник. / Б.М. Тріщ. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. – 2012. –

206 с.

5. Тріщ Б.М. Практикум з вищої математики. Модуль 4. Диференціальне числення функцій однієї змінної : Навчальний посібник. / Б.М. Тріщ. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. – 2012. 133 с.

6. Тріщ Б.М. Практикум з вищої математики. Модуль 5. Інтегральне числення функцій однієї змінної : Навчальний посібник. / Б.М. Тріщ. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. – 2012. 109 с.

7. Тріщ Б.М. Практикум з вищої математики. Модуль 6. Функції багатьох змінних : Навчальний посібник. / Б.М. Тріщ. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. – 2012. 140 с.

8. Тріщ Б.М. Практикум з вищої математики. Модуль 7. Числові та функціональні ряди: Навчальний посібник. / Б.М. Тріщ. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. – 2012. 71 с.

9. Тріщ Б.М. Практикум з вищої математики. Модуль 8. Диференціальні рівняння : Навчальний посібник. / Б.М. Тріщ. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. – 2012. 111 с.

СПОРТИВНИЙ ПРОФВІДБІР ТА ВІДБІР ВІДНОСНО СПОРТИВНОЇ ПЕРСПЕКТИВНОСТІ СПОРТСМЕНА

*Трушкін А.П.
Полтава, Україна*

Оснoву спорту становлять три важливих елементи: відбір, тренування і змагання, в яких проявляються функціонування і розвиток усієї галузі спорту в цілому, а також окремих спортсменів і команд. Необхідність організації психологічно обґрунтованої системи спортивного відбору обумовлена тим, що, по-перше, період активного спортивного життя в спорті, як правило, невеликий і не перевищує в конкретних видах спорту визначену його специфікою кількість років. По-друге, індивідуальні особливості психіки спортсменів не усім дозволяють досягти високих спортивних результатів у необхідний термін або виступати впродовж багатьох років поспіль. По-третє, завжди різними є можливості й умови тренувань та майстерність тренерів, що також ускладнює та подовжує шлях до успіху [1, с. 5].

Базуючись на традиційному визначенні спортивного відбору як "системи організаційно-методичних засобів, з використанням педагогічних, психологічних, соціологічних та медико-біологічних методів дослідження, що дає можливість визначити здібності дітей, підлітків та юнаків щодо спеціалізації в конкретному виді спорту або групі видів спорту" [4, с 5]. Рівень виконання дій залежить перш за все від рівня сформованості необхідних психічних якостей, а поведінка спортсмена при практичній реалізації вказаних дій – від особистісних його якостей [5].

Значне місце в спортивному відборі посідає спортивний професійний відбір, мета якого - встановити відповідність усіх систем організму спортсмена вимогам конкретного виду спорту та оцінити можливості успішного становлення в ньому. Спортивний профвідбір складається з таких етапів [1, 2, 3, 5]:

- 1) Визначення придатності до занять спортом (спортивна перспективність);
- 2) Визначення здібностей до початкової фізичної підготовки;
- 3) Визначення придатності до занять конкретним видом спорту, де необхідно встановити також спортивну надійність та готовність;
- 4) Розподіл відповідно до дії спортивним амплуа;
- 5) Визначення перспектив досягнення високих результатів;
- 6) Відбір для участі у конкретному змаганні.

У відборі відносно спортивної надійності на перше місце висувається досвід, набутий спортсменом під час значної кількості змагань протягом кар'єри. Але, безперечно, мають певне значення і вродженні індивідуально-особистісні якості спортсмена.

Отже, визначаючи спортивну придатність спортсмена до можливого успішного заняття конкретним видом спорту, слід враховувати наступні важливі базові положення [6]:

- придатність не є показником здібностей людини, а проблемою особистості;
- конкретний вид спорту не тільки вимагає від спортсмена вдосконалення в даному виді рухової діяльності, а й визначає для нього можливості особистісного розвитку;
- оцінка рівня придатності спортсмена до конкретного виду спорту визначається на підставі вивчення фізичної, психологічної та медико - біологічної готовності організму людини;
- систему визначення придатності, що має характер прогнозу, можна виробити, враховуючи